



Niemcy

Przewodnik po rynku



NIEMCY
PRZEWODNIK PO RYNKU

© PAIH S.A.

Niniejsza publikacja ma charakter informacyjny.
Została opracowana na podstawie informacji uznanych za wiarygodne
i nie stanowi wykładni ani opinii prawnej.

PAIH S.A. nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania
zamieszczonych w niniejszej publikacji informacji oraz za możliwe
konsekwencje jakichkolwiek działań podjętych w oparciu o te informacje.

Wydawca: Polska Agencja Inwestycji i Handlu S.A.

ISBN 978-83-62132-76-8

Warszawa, październik 2018 r.

Spis treści

1.	Podstawowe informacje o Republice Federalnej Niemiec	5
2.	Podstawowe informacje gospodarcze.	7
3.	Główne sektory gospodarki i wymiana międzynarodowa . . .	14
4.	Aspekty prawne	19
5.	Aspekty finansowe	26
6.	Przydatne kontakty.	31



1. Podstawowe informacje o Republice Federalnej Niemiec

Republika Federalna Niemiec (RFN) jest zachodnim sąsiadem Polski i zarazem jej największym partnerem handlowym. Jest to kraj o powierzchni 357 375,62 km² i ludności 82,5 mln co daje 231 mieszkańców na km². Poza Polską graniczy on z ośmioma państwami: Danią, Holandią, Belgią, Luksemburgiem, Francją, Szwajcarią, Austrią i Republiką Czeską.

Republika Federalna Niemiec (RFN) składa się z 16 krajów związkowych (landów): Bawarii, Hesji, Badenii-Wirtembergii, Saara, Nadrenii-Palatynat, Nadrenii Północnej-Westfalii, Dolnej Saksonii, Bremy, Hamburga, Szlezwiku-Holsztyn, Turyngii, Saksonii, Saksonii Anhalt, Brandenburgii, Meklemburgii-Pomorza Przedniego oraz Berlina.

Językiem urzędowym jest niemiecki. Uznawane natomiast języki mniejszości etnicznych na terenie Niemiec to: dolnoniemiecki, łużycki, romski i fryzyjski, które (wraz z duńskim), są chronione przez Europejską kartę języków regionalnych lub mniejszościowych.

Niemcy to kraj federacyjny. Każdy kraj związkowy dysponuje znaczną autonomią. Dlatego też opisując ustrój polityczny Niemiec mamy do czynienia z poziomem federalnym (Bund) oraz z poziomem krajów związkowych (Land). Ustrój polityczny poziomu federalnego opiera się na systemie parlamentarno-gabinetowym. Głową państwa jest prezydent. Pełni on głównie funkcje reprezentacyjne, a większość swoich uprawnień wykonuje współdziałając z kanclerzem lub ministrami rządu federalnego. Wszystkie podpisywane przez niego ustawy wymagają kontrasygnaty kanclerza lub właściwego ministra. Wybierany jest on przez Zgromadzenie Federalne składające się z posłów do parlamentu oraz z takiej samej liczby przedstawicieli wybieranych przez parlamenty krajów związkowych. Aktualnie, od 2017 r. urząd prezydenta federalnego sprawuje Frank-Walter Steinmeier (Socjaldemokratyczna Partia Niemiec).

Władzę ustawodawczą sprawuje Parlament Federalny (izba niższa) razem z Radą Federalną (izba wyższa). Parlament składa się z przynajmniej 598 posłów, wybieranych na 4-letnią kadencję wg systemu podwójnego: 50% wybieranych na zasadzie większościowej oraz 50% - na zasadzie proporcjonalności (listy partyjne). W izbie wyższej natomiast, zasiada 69 przedstawicieli rządów krajów związkowych, 3-6 na każdy, zależnie od liczby mieszkańców.

W gestii parlamentu oraz częściowo prezydenta leży wybór Kanclerza Federalnego sprawującego razem z powołanym rządem władzę wykonawczą. Ustala on kierunki polityki oraz ponosi za nią odpowiedzialność. Bundestag może odwołać kanclerza na podstawie wotum nieufności, ale krok ten powinien być połączony z wyborem nowej osoby na to stanowisko. Urząd ten, od 2005 r. sprawuje Angela Merkel (CDU - Unia Chrześcijańsko-Demokratyczna).

Poziom kraju związkowego charakteryzuje się tym, że kraje związkowe mają dużą autonomię. W związku z tym mogą one prowadzić własną politykę za wyjątkiem obronności, spraw zagranicznych oraz związanych z niektórymi zagadnieniami finansowymi. Kraje związkowe mają własne parlamenty oraz rządy. Wszystkie systemy oraz decyzje muszą być jednak zgodne z konstytucją federalną.

Niemcy są jednym z krajów założycielskich Unii Europejskiej (UE). Od 1995 RFN jest członkiem strefy Schengen. Razem z 18 innymi krajami UE tworzy założoną w 1999 r. unię monetarną – strefę euro.

Republika Federalna Niemiec jest członkiem największych organizacji międzynarodowych – Organizacji Narodów Zjednoczonych, Światowej Organizacji Handlu, Rady Europy, a od 1955 r. również Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego NATO.

Jako beneficjent planu Marshalla po Drugiej Wojnie Światowej Niemcy stały się również członkiem Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), której aktualnym celem jest przyczynianie się do zrównoważonego wzrostu gospodarczego jak również zatrudnienia.

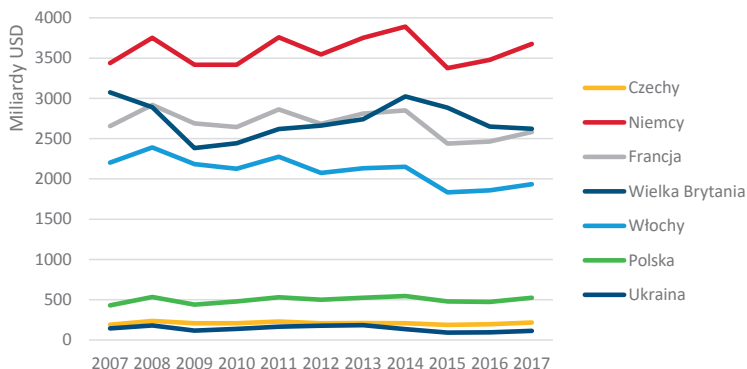
Niemcy dysponują stabilną i silną ekonomią. W związku z rolą jaką odgrywają w światowym obrocie gospodarczym, Niemcy są aktywnym członkiem zarówno grupy G7 jak i grupy G20.



2. Podstawowe informacje gospodarcze

Według Międzynarodowego Funduszu Walutowego, gospodarka Niemiec to największa gospodarka Europy oraz czwarta co do wielkości na świecie. Produkt krajowy brutto (PKB) wykazuje stabilną tendencję wzrostową gospodarki niemieckiej. Według danych Niemieckiego Urzędu Statystycznego Destatis, wzrost produktu krajowego brutto w 2017 r. wyniósł 2,2% w stosunku do roku poprzedniego. Komisja Europejska prognozuje, że gospodarka Niemiec powinna urosnąć o 2,3% w 2018 r., a w 2019 r. o 2%, chociaż według danych Instytutu Badań nad Gospodarką z Monachium (Institut für Wirtschaftsforschung – Ifo) prognozy te będą nieznacznie niższe – Instytut przyjmuje, że gospodarka powinna wzrosnąć o 1,8% w obu latach.

Wykres 1. PKB dla 5 państw europejskich



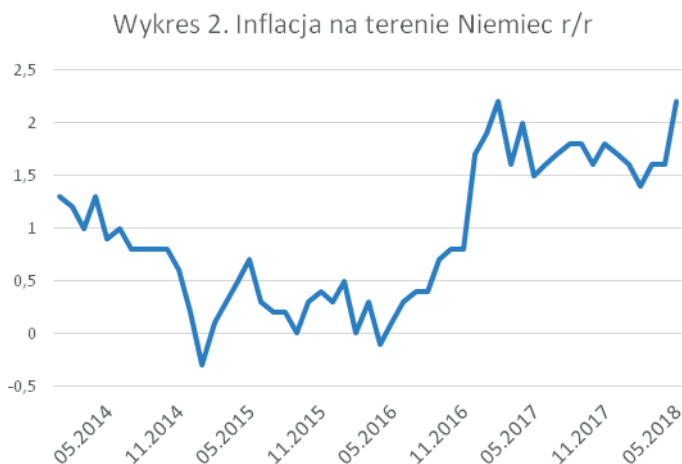
Źródło: Destatis, sierpień 2018 r.

PKB Niemiec wyniósł w 2017 r. 3 263,4 mld EUR, co daje 39 470 EUR na osobę. Dla porównania PKB Polski osiągnął w 2016 r. poziom 465,6 mld EUR. Warto odnotować, że według danych Eurostatu niemiecka gospo-

darka wytwarza ponad 20% europejskiego PKB. Wykres nr 1 reprezentuje relację niemieckiego PKB do kilku innych wybranych państw europejskich. Widać na nim wyraźną dominację gospodarki niemieckiej nad resztą krajów europejskich.

Nadwyżka budżetowa Niemiec w 2017 r. wyniosła 41 mld EUR (1,3% PKB). Tendencja nadwyżki budżetowej utrzymuje się już od 2014 r., co pozwala na zmniejszenie długu, osiagającego obecnie wartość niecałych 2 bln EUR.

O ile przez wiele lat, kraj mógł cieszyć się niską inflacją o tyle od drugiego kwartału 2016 r. poziom cen rósł, a od początku 2017 r. oscylował na poziomie 1,5-2% w stosunku do roku poprzedniego. W maju 2018 inflacja osiągnęła 2,2%, co przekracza cel inflacyjny Europejskiego Banku Centralnego (wynosi on „poniżej, ale blisko 2%”). Wykres 2. pokazuje tą tendencję.



Źródło: Destatis, lipiec 2018 r.

Jak widać na wykresie 3. średni kurs euro do złotego waha się w okolicach 4,2 – 4,3 PLN. Należy jednak pamiętać, że jest on podatny na różne wydarzenia ekonomiczno-polityczne na świecie.

Gospodarka Niemiec to w przeważającej mierze małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP). W liczbie 3,4 mln stanowią one 99,6% ogólnej liczby

przedsiębiorstw odpowiadając za 35% ogólnych obrotów. Tylko 17 000 firm możemy zaliczyć do grona wielkich przedsiębiorstw.

Wykres 3. Kurs euro w stosunku do złotego



Źródło: Eurostat, sierpień 2018 r.

Niemcy to również liderzy w kategorii wielkiego przemysłu. Warto zauważyć, że w 2015 r. 527 niemieckich przedsiębiorstw osiągnęło obrót przekraczający 1 mld EUR.

W rankingu Indeksu Doing Business mierzącego łatwość prowadzenia działalności gospodarczej oraz publikowanego co roku przez Bank Światowy Niemcy plasują się na 20. miejscu w zestawieniu za 2018 r.

System edukacji jest w Niemczech bardziej skomplikowany niż w Polsce. Istnieją cztery typy szkół ponadpodstawowych, a każda rozpoczyna inną ścieżkę edukacji. Dwie z nich mają za zadanie bezpośrednio przygotować do wykonywania zawodu, jednak każda daje możliwość edukacji wyższej na uniwersytecie, uczelni zawodowej lub szkole zawodowej. Po zdobyciu matury, a przed rozpoczęciem studiów popularne (jak również mile widziane przez pracodawców) jest odbycie praktyki zawodowej, będącej połączeniem nauki z pracą zawodową (Ausbildung).

W 2017 r. w Niemczech zarejestrowanych było 428 szkół wyższych, z czego 217 to uczelnie zawodowe, a 106 – uniwersytety. Edukacja w Niemczech jest co do zasady bezpłatna, niemniej w zależności od landu i uniwersytetu należy uiszczać opłatę semestralną na rzecz związku studentów (od ok. 200 EUR do ok. 500 EUR).

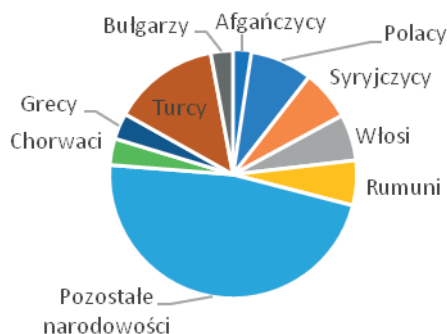
Niemcy przekazują 4,52% PKB na wydatki związane z edukacją. 45 niemieckich uniwersytetów znajduje się na liście QS World University Rankings 2019 - rankingu 1000 najlepszych uczelni na świecie.

Republika Federalna Niemiec to najludniejsze państwo strefy Euro oraz (pomijając Rosję i Turcję), także najludniejsze państwo europejskie. Populacja wynosi ponad 82,5 mln. Powszechnie znany jest fakt, że Niemcy to państwo wielokulturowe, w którym duży odsetek społeczeństwa stanowią obcokrajowcy (10,6 mln). Struktura pokazana jest na wykresie 4.

Według badań OECD, Niemcy były w 2016 r. drugim po Stanach Zjednoczonych celem emigracji. Zanotowały one prawie dwukrotny wzrost liczby imigrantów w porównaniu z rokiem poprzednim.

W 2015 r. odnotowano pierwszy raz od wielu lat spadek średniej wieku mieszkańców. Stało się tak głównie dzięki obcokrajowcom z Afganistanu, Erytrei, Iraku, Iranu, Nigerii, Pakistanu, Somalii oraz Syrii.

Wykres 4. Obcokrajowcy w Niemczech wg narodowości



Źródło: Destatis, sierpień 2018 r.

Biorąc pod uwagę ludność Niemiec oraz strukturę etniczną, rynek pracy w Niemczech znajduje się w dobrej kondycji. Z ogólnej liczby 45 mln osób zdolnych do pracy, ponad 43 mln są aktywne zawodowo. Biorąc pod uwagę strukturę zatrudnienia, $\frac{3}{4}$ osób pracujących zatrudnionych jest w sektorze usług, a pozostała część przypada głównie na sektor produkcyjny.

Bezrobocie w Niemczech jest niskie. Wg danych niemieckiego Urzędu Pracy liczba osób bez pracy nie przekracza 2,276 mln co daje 5,3%. Należy zauważyć, że w 2016 r. stopa bezrobocia była najniższa od czasu zjednoczenia Niemiec. RFN jako jedno z nielicznych państw w Europie może pochwalić się wyjątkowo niskim wskaźnikiem bezrobocia w grupie najmłodszych pracowników (grupa 15-25). W porównaniu do południowych państw europejskich, takich jak Hiszpania czy Grecja stopa bezrobocia w Niemczech wśród najmłodszej grupy pracowników wynosi zaledwie 5,1%.

Według Niemieckiego Urzędu Pracy bezrobocie spadło zarówno w przypadku prac niewymagających kwalifikacji jak i tych wymagających szczególnych umiejętności. Należy również odnotować, że firmom najtrudniej znaleźć jest pracowników w branży budowlanej, która aktualnie przeżywa boom¹.

Co więcej, również ogólna liczba wolnych miejsc pracy jest w 2018 r. (dane za styczeń-sierpień 2018 r.) wyższa niż kiedykolwiek – firmy chcą aktualnie zatrudnić ponad 780 tys. dodatkowych pracowników².

Małe i średnie przedsiębiorstwa w Niemczech są najczęstszymi pracodawcami na rynku – aż 59% zatrudnionych pracuje w firmach z sektora MŚP.

Cechą niemieckiego rynku pracy jest również popularność zatrudnienia na niepełnym etacie. Według Destatis w 2017 r. ponad 25% zatrudnionych oświadczyło, że pracuje w niepełnym wymiarze godzin (większość z nich stanowią kobiety)³.

Niemcy są również krajem o dobrze rozwiniętej infrastrukturze. Według Indeksu Banku Światowego Logistics Performance Index 2018 Niemcy posiadają najlepszą infrastrukturę logistyczną na świecie⁴. W Niemczech znajduje się 25 międzynarodowych lotnisk. Największe zarówno pod

¹ Analiza Niemieckiego Urzędu Pracy <https://statistik.arbeitsagentur.de/Statistischer-Content/Arbeitsmarktberichte/Fachkraeftebedarf-Stellen/Fachkraefte/BA-FK-Engpassanalyse-2018-06.pdf>, sierpień 2018.

² Dane Statista <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/2903/umfrage/jahresdurchschnittswerte-des-bestands-an-offenen-arbeitsstellen/>, sierpień 2018.

³ Analiza Niemieckiego Urzędu Statystycznego Destatis https://www.destatis.de/DE/PresseService/Presse/Pressemitteilungen/2018/07/PD18_260_132.html, sierpień 2018.

⁴ World Bank Logistics Performance Index 2018 <https://lpi.worldbank.org/international/global>, sierpień 2018.

względem liczby obsługiwanych pasażerów jak i ruchu cargo jest lotnisko we Frankfurcie nad Menem.

Infrastruktura drogowa obejmuje 230 100 km dróg z czego 12 900 km to autostrady. Autostrady na wschodzie kraju były budowane dopiero po zjednoczeniu i często znajdują się w lepszej kondycji niż drogi na południu i zachodzie, które w wielu miejscach są remontowane. Wg niemieckiego automobilklubu ADAC w czerwcu 2016 r. autostrady w Niemczech były przebudowywane w ponad 469 miejscach co powoduje utrudnienia i w konsekwencji opóźnienia. Nie zmienia to faktu, że niemiecka sieć dróg i autostrad należy do największych i najlepszych na świecie.

Charakterystyczną cechą niemieckiego systemu drogowego jest brak ograniczenia prędkości na niektórych autostradach. Jest to jedyne tego typu rozwiązanie na świecie. Trzeba jednak również mieć na uwadze to, że zalecana prędkość na tego typu drogach to 130 km/h.

Sieć transportowa w Niemczech wykorzystuje także potencjał rzek i szlaków wodnych. W Niemczech zlokalizowanych jest 24 portów morskich, oraz 250 śródlądowych – w tym znajdujący się w Duisburgu, największy port rzeczny na świecie. Łącznie w Niemczech istnieje 7 350 km dróg wodnych.

Innym bardzo ważnym elementem infrastruktury jest transport kolejowy. Sieć połączeń kolejowych wynosi ponad 37 900 km.

Według informacji Związku Przemysłu Kolejowego (ZPK) przewóz dóbr w 2016 r. odbywał się głównie za pośrednictwem transportu drogowego, który wykonał aż 72% tych usług. Na drugim miejscu w zestawieniu ZPK co do przewozu dóbr uplasował się transport szynowy (17%). Należy podkreślić, że transport lotniczy jest odpowiedzialny jedynie za bardzo niewielki odsetek przewozów dóbr (mniej niż 1%).

Niemcy to kraj relatywnie bogaty w surowce naturalne. Szczególnie duże zasoby znajdują się w zagłębiach Ruhry - największe na świecie złoża węgla kamiennego, soli kamiennej, rudy cynku i ołowiu i Saary - węgiel kamienny i żelazo. Są to jednocześnie najbardziej uprzemysłowione obszary w Niemczech.

Zaznaczyć warto, że do wydobycia surowców naturalnych, wykorzystywane jest tylko 0,5% powierzchni Niemiec

W Niemczech bardzo dużą wagę przywiązuje się do wykorzystania potencjału odnawialnych źródeł energii – 33% ogólnej produkcji energii pochodzi ze źródeł odnawialnych. 1. stycznia 2018 r. po raz pierwszy produkcja energii ekologicznej przewyższyła ogólne zapotrzebowanie na prąd.

Analizując główne wskaźniki ekonomiczne oraz ogólną sytuację Niemiec, należy stwierdzić, że perspektywa rozwoju gospodarki RFN jest bardzo dobra. Wg danych niemieckiego urzędu statystycznego Destatis, niemiecka gospodarka przeżywa rozkwit. Trzeba jednak wziąć pod uwagę, że nastroje przedsiębiorców według danych z Instytutu Badań nad Gospodarką Ifo są umiarkowane. Wskaźnik ten pobił co prawda w listopadzie 2017 r. historyczny rekord osiągając poziom 105,2 pkt, ale w czerwcu 2018 r. znowu spadł do 101,8 pkt (100 punktów oznacza równowagę; najniższy poziom odnotowano w trakcie kryzysu finansowego w marcu 2008 r. – 97,9 pkt).

Porównanie to bardzo wyraźnie oddaje nastroje na rynku niemieckim. Chociaż wzrost gospodarki niemieckiej należy traktować jako szansę na zwiększenie wartości obrotu gospodarczego między Polską a Niemcami, co stwarza możliwość ekspansji zagranicznej dla polskich przedsiębiorstw, to trzeba mieć na uwadze ostrożność niemieckich kontrahentów.

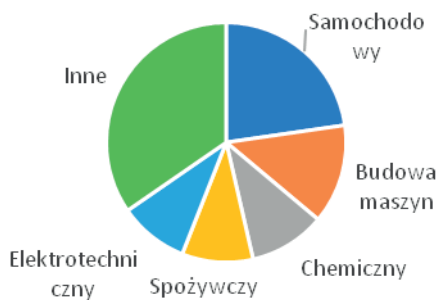


3. Główne sektory gospodarki i wymiana międzynarodowa

Jak w każdym wysoko rozwiniętym kraju największym sektorem niemieckiej gospodarki są usługi (prawie 70% PKB), niemniej udział przemysłu nadal pozostaje na wysokim poziomie - ponad 25%. Budownictwo odpowiedzialne jest tylko za 5% całej gospodarki⁵.

Wykres 5. przedstawia najważniejsze branże niemieckiego przemysłu. Wynika z niego, że o ile jest on wszechstronny, opiera się on w największym stopniu na wysokorozwiniętym przemyśle maszynowym. Prym wiedzie oczywiście branża motoryzacyjna oraz branża budowy maszyn i urządzeń technicznych.

Wykres 5. Przemysł - najważniejsze branże



Źródło: Statista, lipiec 2018

Niemcy należą do grona największych producentów samochodów na świecie. Koncern Volkswagen w 2017 r. wypracował największy ze wszystkich producentów zysk w wysokości 230.7 mld EUR. Na trzecim miejscu znalazł się Daimler z zyskiem 10 864 mld EUR. Volkswagen zna-

⁵ Destatis <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/36846/umfrage/anteil-der-wirtschaftsbereiche-am-bruttoinlandsprodukt/>, lipiec 2018.

lażł się tuż za Toyotą pod względem liczby sprzedanych samochodów. Nie tylko zysk, ale i liczba zatrudnionych pracowników świadczy o potęgę niemieckiej branży motoryzacyjnej. Pracę w niej znajduje blisko 800 000 osób.

Prócz przemysłu motoryzacyjnego Niemcy znane są również z przemysłu maszynowego. Tworzy go w Niemczech blisko 6 500 firm. Jednym z największych graczy na rynku jest firma Siemens.

Gospodarka Niemiec to także bardzo silny przemysł chemiczny, medyczny, farmaceutyczny oraz spożywczy.

Obroty przemysłu chemicznego razem z farmaceutycznym kształtowały się w 2016 r. na poziomie 184 660,7 mln EUR, a zatrudnienie znalazło w nim ponad 7 mln osób. Zarówno liczba pracowników jak i obrót były w tym samym roku najwyższe w Nadrenii-Westfalii. Jest to konsekwencja faktu, że aż 5 z 10 największych pod względem obrotów, niemieckich firm chemicznych ma swoją siedzibę właśnie w tym kraju związkowym.

W przypadku sektora spożywczego, od 2010 r. można zaobserwować stały wzrost obrotów w sektorze handlu detalicznego. Należy również zwrócić uwagę, że wg danych Eurostatu w 2017 r. średnie ceny żywności w Niemczech kształtowały się nie tylko powyżej średniej unijnej, ale były również prawie dwa razy wyższe niż w Polsce⁶.

Obroty sektora IT, w Niemczech po raz trzeci rok z rzędu przekroczyły w 2017 r. 80 mld EUR (osiągnęły w 2017 r. 86 mld EUR). Najbardziej przyczyniły się do tego usługi IT w przypadku których obroty wyniosły 39 mld EUR. Z drugiej strony w 2017 r. 465 niemieckich firm z sektora IT ogłosiło niewypłacalność. W branży tej zatrudnionych jest prawie 900 tysięcy osób pracujących w 87 tysiącach firm⁷.

Według ankiety przeprowadzonej wśród firm IT oraz telekomunikacyjnych najważniejszym aspektem w IT jest bezpieczeństwo⁸. Trend ten

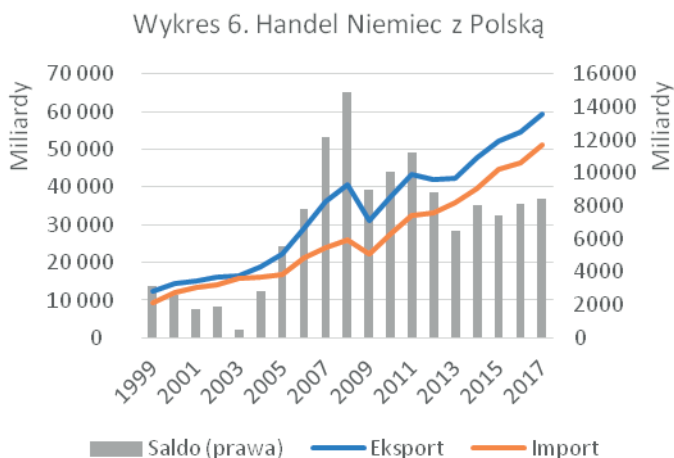
⁶ Informacja Eurostat na temat cen żywności w Europie <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/DDN-20170127-1>, sierpień 2018.

⁷ Dane Statista <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/167690/umfrage/insolvenzen-in-der-branche-fuer-software-und-it-dienstleistungen-seit-2007/>, sierpień 2018.

⁸ Dane Statista <https://de.statista.com/themen/1373/it-branche-deutschland/>, sierpień 2018.

powoduje m. in. fakt, że tutaj najwyższe są też zarobki – specjaliści zajmujący się bezpieczeństwem IT zarabiają średnio ponad 75 tys EUR brutto⁹.

Niemcy to nie tylko jedna z największych gospodarek świata, to także jeden z największych eksporterów. Dzięki wysoko rozwiniętemu i nowoczesnemu przemysłowi, stale zwiększa się wielkość niemieckiego eksportu. Nieprzerwany wzrost notowany jest od 2009 r. W 2017 r. łączna wielkość niemieckiego eksportu wyniosła 1 542,9 mld EUR. Zdecydowana większość towarów i usług eksportowana jest do krajów Unii Europejskiej osiągając wartość 868,7 mld EUR. W tym samym czasie import z krajów strefy Euro wyniósł 487,7 mld EUR. Gospodarka niemiecka otwiera się coraz bardziej zdecydowanie także na inne rynki. Eksport towarów i usług do krajów spoza Europy wyniósł w 2017 r. ponad 674 mld EUR, przy jednoczesnym imporcie na poziomie 544 mld EUR¹⁰. Powyższe wyniki zapewniają jej stałą siłę napędową, a w konsekwencji dalszy rozwój i inwestycje.



Źródło: Destatis, lipiec 2018 r.

Wśród największych partnerów handlowych Niemiec w 2017 r. znalazły się w pierwszej kolejności Stany Zjednoczone, Holandia, Francja i Wiel-

⁹ Dane Statista <https://de.statista.com/infografik/12786/durchschnittlichen-jahresbruttogehalter-von-it-fachkraeften/>, sierpień 2018.

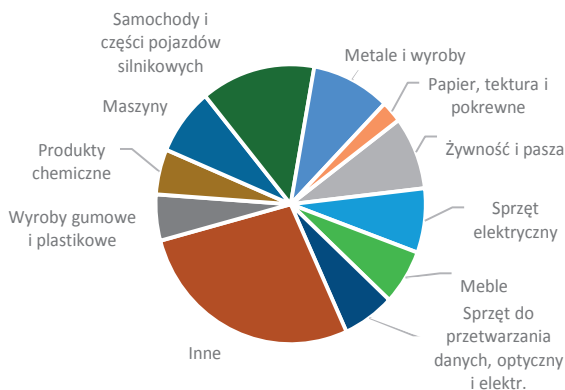
¹⁰ Dane Niemieckiego Urzędu Statystycznego Destatis, lipiec 2018.

ka Brytania. Polska, z eksportem do Niemiec na poziomie ponad 54 mld EUR znajduje się w tym zestawieniu na wysokiej 8. pozycji¹¹.

Pod względem wielkości importu wynik jest jeszcze lepszy – znajdujemy się na wysokiej 7. pozycji z jego wartością ponad 51 mld EUR. Łączna wielkość wymiany handlowej między Niemcami a Polską wyniosła w 2017 r. ponad 110 mld EUR¹². Wzajemna wymiana handlowa pomiędzy Polską i Niemcami od lat rozwija się bez większych przeszkód. Jak widać Polska jest najważniejszym partnerem handlowym Niemiec z krajów Europy Centralnej. Od 1999 r. zarówno import, jak i eksport z Polski rosną, chociaż saldo nadal pozostaje korzystniejsze z perspektywy Niemiec (wykres 6.). Oznacza to, że Niemcy nadal eksportują do Polski więcej niż z niej importują.

Wykres 7. przedstawia strukturę niemieckiego importu z Polski. Jak widać towary stanowią główną jego część. Największą część stanowią samochody i części do nich jak również maszyny. Wynika to z faktu, że w Polsce usytuowanych jest wiele fabryk niemieckich koncernów. Dane potwierdzają również duży udział mebli w ogólnym imporcie z Polski – aż 6%. Do aktualnych dóbr importowanych z Polski zaliczają się także: sprzęt elektryczny, maszyny, żywność, wyroby gumowe i plastikowe oraz elektronika. Produkty chemiczne również należą do produktów napędzających import z Polski.

Wykres 7. Struktura niemieckiego importu z Polski w 2017 r.



Źródło: Destatis, lipiec 2018 r.

¹¹ Ibid., lipiec 2018.

¹² Ibid., lipiec 2018.

W ciągu ostatnich 6 lat wartość importu z Polski wzrosła prawie dwukrotnie i przekroczyła 200 mld PLN. W przypadku usług również można zaobserwować wzrost jego wartości, jednak nie jest on aż tak dynamiczny i do 2016 r. nadal pozostawał poniżej 50 mld PLN¹³.

Polskie firmy coraz śmielej wkraczają na rynek niemiecki. Dysponują one coraz bardziej nowoczesnym parkiem maszynowym, wykwalifikowaną kadrą dzięki czemu oferują dojrzałe produkty o wysokiej jakości. Ze względu na innowacyjność, a także tańsze i szybsze procesy produkcji stają się coraz bardziej konkurencyjne dla niemieckich i europejskich marek.

¹³ Ibid., lipiec 2018.



4. Aspekty prawne

Rozpoczęcie prowadzenia działalności w Niemczech

Niemiecki rynek gospodarczy stwarza atrakcyjne możliwości prowadzenia działalności gospodarczej oraz stanowi „okno na świat” dla przedsiębiorców z Europy Środkowej i Wschodniej. Swobodny przepływ towarów i usług oraz pracowników i położenie geograficzne Polski i Niemiec umożliwia polskim przedsiębiorcom rozwój współpracy gospodarczej z partnerami niemieckimi zarówno z terytorium Polski, ale przede wszystkim ekspansji bezpośrednio na rynek niemiecki. Wdrażanie nowych modeli biznesowych w przemyśle motoryzacyjnym, budowlanym, kosmetycznym czy jachtowym i dążenie do unowocześniania odzwierciedla potrzebę zwiększenia wymiany handlowej i stwarza szanse dla polskich inwestorów i producentów komponentów eksportujących swoje produkty do Niemiec i innych wysoko rozwiniętych państw oraz dążących do poszerzenia skali obecnej produkcji.

I. Wybór formy prawnej prowadzenia działalności gospodarczej

Przy podejmowaniu decyzji o wyborze formy organizacyjno-prawnej prowadzenia przedsiębiorstwa w Niemczech kluczowym czynnikiem każdorazowo powinien być cel prowadzenia działalności gospodarczej. Działalność gospodarcza może być prowadzona w formie jednoosobowej działalności gospodarczej, oddziału spółki polskiej, przejęcia już istniejącego przedsiębiorstwa lub utworzenia nowej spółki prawa handlowego.

Jednoosobowa działalność gospodarcza osoby fizycznej (*Selbständige Erwerbstätigkeit*) na własny rachunek wiąże się z możliwością dokonania wpisu działalności gospodarczej do rejestru handlowego pod pojęciem zarejestrowanego kupca (*eingetragener Kaufmann, e.K.*). Zaletą takiej formy jest brak wymogu wniesienia kapitału zakładowego, jednakże ta forma organizacyjno-prawna wiąże się z pełną odpowiedzialnością osoby

fizycznej za zobowiązania finansowe przedsiębiorstwa całym swoim majątkiem. Polska spółka może również prowadzić działalność gospodarczą w Niemczech jako **oddział spółki polskiej** (*Zweigniederlassung*) bez konieczności tworzenia odrębnej osoby prawnej lub poprzez przejęcie już prosperującej spółki. Brak posiadania odrębnego podmiotu prawnego w Niemczech jest prawnie możliwy, ale często powoduje problemy praktyczne, ponieważ niemieckie banki, kontrahenci i pracownicy mogą uznać za bardziej wiarygodne posiadanie lokalnego podmiotu jako partnera handlowego. Alternatywną formą rozpoczęcia działalności jest **przejęcie spółki niemieckiej**, która niesie ze sobą szereg korzyści, takich jak przejęcie produktów i technologii, sieci klientów czy kadry, ale wiąże się również z szeregiem trudności związanych z poszukiwaniem spółki docelowej, a przede wszystkim z koniecznością poniesienia ryzyka gospodarczego i innych ryzyk, jak również z integracją grupową. W praktyce, większość przedsiębiorców podejmuje decyzję o rozpoczęciu działalności w Niemczech w formie **nowej spółki**. Działalność gospodarcza może być prowadzona w następujących formach:

- spółka z o.o. (*Gesellschaft mit beschränkter Haftung, GmbH*),
- spółka przedsiębiorców z o.o. (*Unternehmergesellschaft haftungsbeschränkt, UG haftungsbeschränkt* lub *mini-GmbH*),
- spółka akcyjna (*Aktiengesellschaft, AG*),
- spółka komandytowo-akcyjna (*Kommanditgesellschaft auf Aktien, KGaA*),
- spółka komandytowa (*Kommanditgesellschaft, KG*),
- spółka cywilna (*Gesellschaft bürgerlichen Rechts, GbR*),
- spółka jawna (*offene Handelsgesellschaft, OHG*).

II. Aspekty praktyczne prowadzenia działalności gospodarczej

Najczęściej wybieraną formą powadzenia działalności gospodarczej na rynku niemieckim jest powołanie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Wskazana forma prowadzenia działalności gospodarczej cieszy się największym uznaniem wśród partnerów gospodarczych, a jej podstawowymi zaletami jest ograniczenie ryzyka finansowego do wysokości kapitału zakładowego oraz swoboda określenia kształtu przedsiębiorstwa. Niemiecka spółka z o.o. może zostać założona przez jedną (osobę fizyczną lub osobę prawną) jako jednoosobowa GmbH lub kilka osób. Minimalny kapitał zakładowy dla tego rodzaju spółki wynosi 25 tys. EUR, z czego połowa, czyli odpowiednio 12,5 tys. EUR musi zostać wpłacone gotówką. Istnieje również możliwość

utworzenia „mini” spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o kapitale zakładowym poniżej 25 tys. EUR w formie *Unternehmergesellschaft (haftungsbeschränkt)*. Różnice pomiędzy spółką GmbH, spółką UG (*haftungsbeschränkt*), spółką AG i KG przedstawiono w tabeli poniżej.

	Spółka z o.o. (GmbH)	Spółka przedsiębiorców z o.o. (UG haftungsbeschränkt)	Spółka akcyjna (AG)	Spółka komandytowa (KG)
Podstawa prawna	Ustawa o spółkach z o.o. (GmbH-Gesetz)		Ustawa o spółkach akcyjnych (Aktiengesetz)	Kodeks spółek handlowych (Handelsgesetzbuch)
Minimalny kapitał zakładowy	25.000 €	1 €	50.000 €	-
Organy spółki	Dyrektor/rzy zarządzający (Geschäftsführer), Zgromadzenie wspólników (Gesellschafterversammlung), Rada nadzorcza w niektórych przypadkach		Zarząd (Vorstand) Zgromadzenie akcjonariuszy (Aktionärsversammlung), Rada nadzorcza (Aufsichtsrat)	Organy zarządzające komplementariusza
Przeniesienie udziałów	Wymóg formy aktu notarialnego		Brak wymogu formy aktu notarialnego	W zależności od umowy spółki przeniesienie udziałów nie może co do zasady wymagać formy aktu notarialnego, jednakże zaangażowanie notariusza może być wymagane do wpisania w rejestrze handlowym zmian dotyczących wspólników
Odpowiedzialność	Do wysokości kapitału zakładowego			Komplementariusz: nieograniczona Komandytariusz: ograniczona
Właściwości		Corocznie min. 25 % zysku przeznaczane na specjalną rezerwę (do czasu osiągnięcia poziomu minimalnego kapitału zakładowego)		KG może posiadać jako komplementariusza spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, w tym również z innego państwa członkowskiego

Źródło: opracowanie własne.

III. Tryb założenia działalności

Spółka GmbH może zostać założona w trybie standardowym (od podstaw) lub trybie przyśpieszonym poprzez zakup udziałów w gotowej „spółce uśpionej” (Vorratsgesellschaft). Standardowy tryb założenia spółki od podstaw wymaga sporządzenia umowy spółki, która musi następnie być poświadczona notarialnie, założenia rachunku bankowego, poświadczenia przez notariusza wniesienia kapitału zakładowego oraz rejestracji w sądzie (co średnio trwa około 4 tygodnie). Tryb przyśpieszony polega na przeniesieniu na nabywcę udziałów (w formie aktu notarialnego) „spółki uśpionej”, która uprzednio została utworzona przez podmiot świadczący usługi korporacyjne i pozostaje „w stanie uśpienia” do dnia, w którym nabywca podejmie decyzję o jej powołaniu. Powołanie spółki w trybie przyśpieszonym przebiega zazwyczaj szybciej.

Szybkim sposobem na założenie działalności gospodarczej jest powołanie spółki komandytowej (KG). Spółka KG posiada jednego komplementariusza z nieograniczoną odpowiedzialnością i co najmniej jednego komandytariusza z ograniczoną odpowiedzialnością. Komplementariuszem może być spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, w tym również z innego Państwa Członkowskiego UE. Ograniczenie odpowiedzialności komandytariusza może wynosić zaledwie 1 EUR, a proces zakładania i rejestracji takich spółek KG jest dość prosty.

IV. Formalności

Z uwagi na złożoność zagadnień podlegających uregulowaniu w **umowie spółki GmbH**, jest ona zazwyczaj sporządzana przez adwokata, a następnie poświadczana przez notariusza. Podczas spotkania u notariusza następuje podpisanie umowy spółki osobiście przez wszystkich współników lub przez upoważnionego pełnomocnika/ów (pełnomocnictwo musi również posiadać formę aktu notarialnego). Po otrzymaniu dokumentów założycielskich spółki jest otwierany **rachunek bankowy** spółki. **Kapitał zakładowy** w wysokości co najmniej 25 tys. EUR musi zostać na wstępie „zablokowany” na potrzeby utworzenia spółki, z czego co najmniej 50 % musi być początkowo wykazane na wyciągu z konta bankowego przedsiębiorstwa, ale może natychmiast zostać wykorzystane jako kapitał obrotowy, np. na wypłatę wynagrodzeń, zakup surowców, reklamę i inne. Pozostałe 12,5 tys. EUR może zostać wpłacone w terminie

późniejszym. Założenie spółki wywołuje skutki prawne z chwilą **wpisu do rejestru handlowego** (*Handelsregister*) właściwego Sądu Rejonowego, który następuje po wpłacie kapitału zakładowego.

Utworzenie spółki AG i KG różni się pod kilkoma względami. W szczególności w przypadku KG czynności notarialne mogą zazwyczaj ograniczać się do przekazania informacji o rejestracji spółki do rejestru handlowego. Może to prowadzić do skrócenia czasu założenia działalności.

Wniosek o wpis składany jest przez notariusza po przedłożeniu dowodu wniesienia wkładów na pokrycie udziałów w kapitale zakładowym. Każda zmiana w strukturze organizacyjnej spółki będzie wymagała odpowiedniego zgłoszenia do rejestru handlowego. Przy planowaniu kosztów założenia spółki w Niemczech należy uwzględnić opłaty związane z tłumaczeniami dokumentów, obsługą księgową czy doradztwem podatkowym. Proces rejestracji spółki kończy zgłoszenie działalności (*Gewerbeanmeldung*) w miejscowym **Urzędzie ds. Działalności Gospodarczej** (*Gewerbeamt*), do właściwej **Izby Przemysłowo-Handlowej** (*Industrie- und Handelskammer*) oraz **Urzędzie Skarbowym** (*Finanzamt*), który przydzieli odpowiednio numer identyfikacji podatkowej (*Steuernummer*) oraz do którego należy przedłożyć bilans otwarcia spółki. Z uwagi na ilość wymagań i zawiłość procedur związanych z założeniem spółki w Niemczech, warto rozważyć skorzystanie z usług kancelarii prawnej.

V. Podatki i opłaty okresowe

Prowadzenie działalności gospodarczej w Niemczech wiąże się z koniecznością uregulowania zobowiązań podatkowych. W przypadku spółki z GmbH, UG (*haftungsbeschränkt*) oraz AG obowiązek podatkowy obejmuje:

- 1) podatek od działalności gospodarczej (*Gewerbesteuer*) w wysokości od 14 do 17 %; w Niemczech każda gmina ustala wysokość stawki podatku od prowadzonej działalności gospodarczej (**Hebesatz**). Wysokość tego obciążenia zależy od tego, gdzie są zatrudnieni pracownicy (gdzie świadczą pracę), przy czym kluczowym czynnikiem są wynagrodzenia pracowników;
- 2) podatek dochodowy od osób prawnych (*Körperschaftsteuer*), wynosi 15% i jest jednolity na terenie Niemiec oraz dodatek solidarności-

wy (Solidaritätszuschlag) odpowiednio w wysokości 0,825% (precyzyjnie 5,5% od 15%). Podstawa opodatkowania dochodu ustalana jest w oparciu o zysk netto wykazany w bilansie spółki (Jahresüberschuss);

3) inne: podatek VAT (Umsatzsteuer), podatek od wynagrodzeń (Lohnsteuer). Podatki te nie obciążają zazwyczaj przedsiębiorstw z ekonomicznego punktu widzenia, ponieważ podatek VAT płacony dostawcom jest zwracany przez państwo, a podatek od wynagrodzeń jest odliczany od wynagrodzenia brutto pracownika.

Inaczej jest w przypadku KG, która nie podlega podatkowi od osób prawnych. Natomiast zyski KG przypisuje się bezpośrednio wspólnikom zgodnie z ich udziałem w zyskach wynikającym z umowy.

Pozostałe opłaty obejmują składki na ubezpieczenie społeczne dla pracowników (które są ponoszone w niemal równych częściach przez pracodawców i pracowników), ustawowe składki na ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków, czy opłaty na rzecz Izby Przemysłowo-Handlowej, które zależą od obrotu i lub zysków przedsiębiorstwa.

VI. Zatrudnienie pracowników

Swobodny przepływ pracowników jest jedną z podstawowych zasad UE. Obywatele państw członkowskich Unii Europejskiej nie potrzebują pozwolenia na pracę w Niemczech, **natomiast są zobowiązani do zameldowania się we właściwym Urzędzie Meldunkowym (Meldebehörde) i uzyskania zaświadczenia o zameldowaniu (Meldebescheinigung).** Wszelkie formalności załatwiane są na podstawie **ważnego dowodu osobistego lub paszportu.** W konsekwencji wszyscy obywatele UE mogą być bez przeszkód zatrudnieni w Niemczech. Należy jednak pamiętać, że zarówno w przypadku delegowania, jak i użyczenia pracowników polski pracodawca musi przekazać niemieckiej administracji celnej przed (!) rozpoczęciem pracy na terenie Niemiec istotne informacje. Należy to zrobić poprzez internetowy portal zgłoszeniowy niemieckiego Urzędu Celnego. Zasadniczo w przypadku delegowania polscy pracodawcy, a w przypadku użyczenia podmioty użyczające (nie przyjmujące) w określonych branżach (np. budownictwo, transport, czyszczenie budynków, opieka) mają obowiązek pisemnie zgłosić fakt oddelegowania pracownika do Niemiec. W przypadku pracowników

wykonujących pracę w budownictwie lub pokrewnych zobowiązani są oni do udziału w układowych programach kas socjalnych np. kasę urlopowo-wyrównawczą gospodarki budowlanej Soka-Bau. Polska firma jest zobowiązana do udziału w programie urlopowym, jeżeli deleguje lub używa pracowników do wykonywania usług budowlanych w Niemczech przeznaczających ponad 50% łącznego czasu pracy na wykonywanie prac budowlanych. W niektórych przypadkach można zwrócić się o zwrot wpłaconych składek.

W przypadku pracowników nie będących obywatelami polskimi należy zwrócić się również o wizę Vander Elst do Ambasady Niemiec w Polsce.

Więcej informacji:

- Kodeks spółek handlowych (Handelsgesetzbuch),
- Kodeks cywilny (Bürgerliches Gesetzbuch),
- Ustawa o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością (Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung),
- Ustawa o spółkach akcyjnych (Aktiengesetz),
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 492/2011 z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie swobodnego przepływu pracowników wewnątrz Unii.



5. Aspekty finansowe

I. Rachunki firmowe

Każdy przedsiębiorca rozpoczynający działalność w Niemczech będzie potrzebował obsługi bankowej. Konto bankowe jest niezbędne już na etapie rejestrowania spółki lub oddziału firmy.

Standardowe dokumenty potrzebne do otwarcia konta firmowego to umowa spółki, lista udziałowców, wyciąg z rejestru handlowego¹⁴ oraz kopie dokumentów tożsamości osób umocowanych do reprezentowania firmy. Ponadto, zgodnie z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy i finansowaniu terroryzmu każdy bank jest zobowiązany do zidentyfikowania swojego klienta i tzw. *beneficjenta rzeczywistego* firmy. Dlatego przed otwarciem konta firmowego niezbędne jest udzielenie informacji dotyczących właścicieli firmy, struktury organizacyjnej grupy / koncernu, rodzaju prowadzonej działalności, najważniejszych kontrahentów, planowanych obrotów na rachunku w Niemczech itd. W konsekwencji proces otwarcia konta firmowego może potrwać od kilku dni do kilkunastu tygodni.

W zależności od polityki danego banku, polski przedsiębiorca może komunikować się z bankiem w jęz. niemieckim lub angielskim. Dotyczy to wszystkich dokumentów. Niektóre banki wymagają, aby dokumenty sporządzone w jęz. polskim (np. sprawozdania finansowe) były przetłumaczone na jęz. niemiecki przez tłumacza przysięgłego.

Specyfiką rynku niemieckiego jest możliwość korzystania w tym zakresie nie tylko z autorskich narzędzi bankowości elektronicznej oferowanych przez poszczególne banki, ale również z uniwersalnego kanału EBICS (Electronic Banking Internet Communication Standard).

¹⁴ W przypadku spółki w procesie rejestracji – poświadczona notarialnie kopia wniosku o zarejestrowanie firmy.

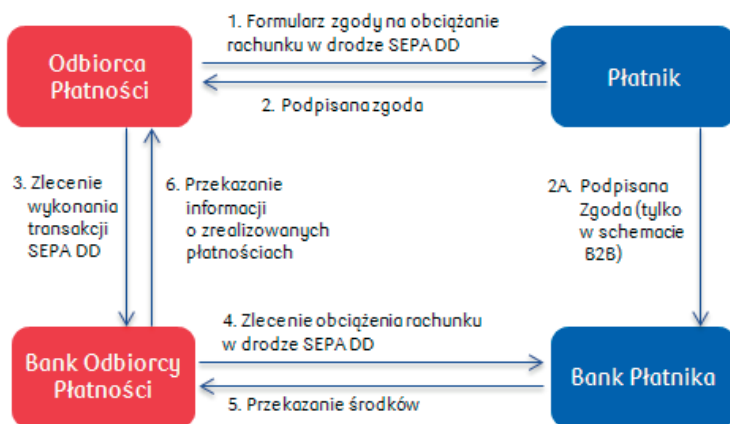
EBICS jest to standard internetowej komunikacji z wieloma bankami jednocześnie. W przypadku firm współpracujących z wieloma bankami, systemy bankowości elektronicznej poszczególnych banków są stosowane z reguły wyłącznie jako backup dla komunikacji uniwersalnym kanałem EBICS.

II. Rozliczenia

Znakomita większość standardowych produktów rozliczeniowych znanych polskim firmom z rodzimego rynku jest dostępna również w Niemczech – rozliczenia krajowe i zagraniczne, karty płatnicze, akredytywy i transakcje wymiany walut funkcjonują w schematach podobnych jak w Polsce.

Specyficzne dla rynku niemieckiego jest powszechne zastosowanie instrumentu Polecenie Zapłaty SEPA (SEPA Lastschrift lub SEPA DD). Dotyczy to zarówno rozliczeń z kontrahentami, jak i rozliczeń z instytucjami publicznymi (urząd skarbowy, zakład ubezpieczeń społecznych, kasy chorych itd.). Ponadto, rozliczenie transakcji dokonanych niektórymi kartami płatniczymi odbywa się również w drodze Polecenia Zapłaty SEPA (tzw. Card Clearing).

Rys. 1. Polecenie Zapłaty SEPA



Źródło: opracowanie własne PKO Banku Polskiego

Za pośrednictwem Polecenia Zapłaty SEPA odbiorca płatności może zainicjować pobranie środków z rachunku płatnika (kontrahenta). Jest to możliwe pod warunkiem posiadania podpisanej zgody płatnika, która upoważnia odbiorcę do przekazania (za pośrednictwem swojego banku) do banku płatnika żądania pobrania z rachunku płatnika kwot wynikających z odrębnych umów. Polecenie Zapłaty SEPA dotyczy w przeważającej części należności powtarzalnych, np. rozliczenia bieżących faktur w ramach umowy współpracy z danym kontrahentem.

III. Gwarancje bankowe

Obok standardowych gwarancji bankowych, które polscy przedsiębiorcy znają z rodzimego rynku, w Niemczech występuje również specyficzna forma gwarancji pod nazwą *Bürgschaft*, tj. poręczenie lub gwarancja warunkowa.

Podstawą prawną *Bürgschaft* jest niemiecki kodeks cywilny BGB (*Bürgerliches Gesetzbuch*; §765-778). Powszechnie jest także stosowanie *Bürgschaft* jako formy zabezpieczenia w razie wykonywania robót budowlanych na podstawie Regulacji dot. zamówień publicznych na roboty budowlane oraz zasad ich wykonywania (*Vergabe- und Vertragsordnung für Bauleistungen - VOB*).

Cechą charakterystyczną *Bürgschaft* jest że zobowiązanie gwarancyjne istnieje tylko w okresie i w zakresie, w jakim istnieje zobowiązanie główne. Egzekwowanie roszczeń z tyt. gwarancji jest uzależnione od zobowiązania głównego. Każde żądanie wypłaty z gwarancji musi być uzasadnione (przynajmniej w formie pisemnego oświadczenia beneficjenta), a gwarantowi przysługuje prawo podniesienia zarzutów wynikających ze stosunku podstawowego. Odpowiedzialność gwaranta wygasa wraz z wygaśnięciem zobowiązania głównego (§767 BGB).

Gwarancje typu *Bürgschaft* (w szczególności gwarancje usunięcia wad i usterek) są często wystawiane jako gwarancje bezterminowe. Jednak w praktyce okres ważności *Bürgschaft* określony jest terminem rękojmi przewidzianym w przepisach prawa (2 do 5 lat w zależności od przedmiotu umowy), dodatkowo obowiązują przepisy w zakresie przedawnienia (zasadniczo 3 lata według BGB).

Typowe okresy gwarancji warunkowych wystawianych na rynku niemieckim w przypadku gwarancji przetargowych do 1 r.; gwarancji zapłaty od 1 do 2 lat; gwarancji dobrego wykonania umowy do 2 lat; a gwarancji usunięcia wad i usterek od 3 do 5 lat.

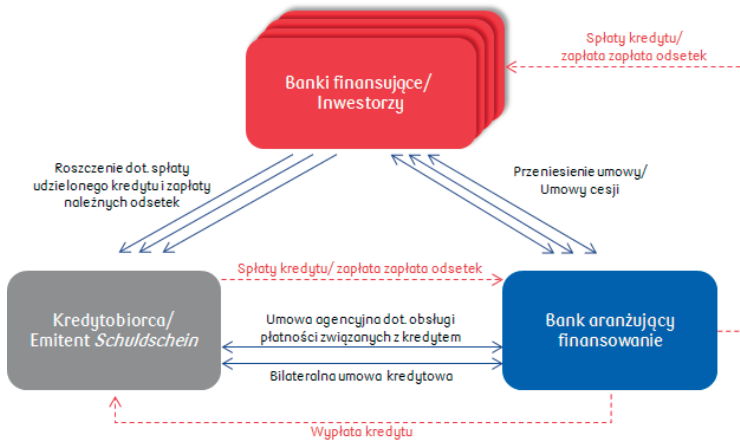
IV. Finansowanie działalności firmy

Zasady finansowania działalności gospodarczej przez niemieckie banki są podobne jak w Polsce – przed zawarciem umowy kredytowej bank dokona analizy zdolności kredytowej firmy, oceni planowaną inwestycję, wyceni proponowane zabezpieczenia, a następnie przedstawi firmie konkretną ofertę.

Najbardziej powszechne formy zabezpieczenia kredytu są podobne do zabezpieczeń stosowanych w Polsce – poręczenie podmiotu dominującego / gwarancja korporacyjna, dług gruntowy, cesja należności, przewłaszczenie ruchomości na zabezpieczenie. Specyfiką rynku niemieckiego jest praktyczne wyparcie hipoteki jako formy zabezpieczenia przez dług gruntowy (*Grundschild*) ze względu na ułatwione w stosunku do hipoteki posługiwanie się *Grundschild* w obrocie prawnym (brak stosowania zasady akcesoryjności). Warto dodać, że na rynku niemieckim nie występuje zastaw rejestrowy, a sam zastaw jako forma zabezpieczenia został w praktyce wyparty przez przewłaszczenie na zabezpieczenie (*Sicherungsübereignung*) ze względu na brak konieczności wydania rzeczy wierzycielowi. Obok powszechnie znanych form finansowania działalności firmy (kredyt obrotowy odnawialny i nieodnawialny, kredyt w rachunku bieżącym, kredyt inwestycyjny, kredyt konsorcjalny) ogromną popularnością cieszy się specyficzny dla rynku niemieckiego instrument pod nazwą *Schuldscheindarlehen* (znany również jako „zbywalna umowa kredytowa”).

Schuldscheindarlehen to umowa bilateralna pomiędzy bankiem aranżującym (który działa również jako agent płatniczy w okresie trwania umowy) a kredytobiorcą. Po zawarciu tej bilateralnej umowy część kwoty kredytowej, wraz z towarzyszącymi prawami i obowiązkami, jest przenoszona na inne banki (lub innych inwestorów) w drodze cesji, na którą kredytobiorca z góry wyraża zgodę. Nazwa instrumentu pochodzi od kwitu dłużnego (zwanego właśnie *Schuldschein*), który jest wystawiany

w ramach tej umowy. *Schuldschein* nie jest papierem wartościowym i nie może być przedmiotem obrotu giełdowego.



Źródło: opracowanie własne PKO Banku Polskiego



6. Przydatne kontakty

Zagraniczne Biuro Handlowe w Niemczech

Bockenheimer Landstraße 51-53

60325 Frankfurt am Main

t: +49 69 20 733 533

<https://germany.trade.gov.pl/pl>

Piotr Pomian-Kruszyński - Kierownik biura

m: +49 151 16 57 09 12

E-mail: piotr.pomian@paih.gov.pl

Anna Polańska - Ekspert

m: +49 171 1160 309

E-mail: anna.polanska@paih.gov.pl

Niemieckie Izby Przemysłowo-handlowe

Deutscher Industrie- und Handelskammertag e.V.

Wyszukiwarka regionalnych izb handlowych: <https://www.ihk.de/#ihk-finder>

SokaBau

t.: +49 611 707-4053 – informacja w języku polskim

<https://www.soka-bau.de/europa/pl/>

Urząd Celny (Zollamt)

http://www.zoll.de/DE/Home/home_node.html

Portal meldunkowy Urzędu Celnego

<https://www.meldeportal-mindestlohn.de/>

Ambasada RP w Berlinie

Wydział Ekonomiczny

berlin.amb.we@msz.gov.pl

Lassenstr. 19-21

14193 Berlin

t: +49 30 22313 0

Partnerzy opracowania

Powyższe opracowanie zostało przygotowane we współpracy z partnerami merytorycznymi:



Kancelaria prawna SPIELHOFEN jest jednym z wiodących przedsiębiorstw w doradztwie na rzecz polskich spółek prowadzących (transgraniczną) działalność w Niemczech i posiada dziesiątki lat doświadczenia we wszystkich dziedzinach prawa niemieckiego i europejskiego oraz w sprawach związanych z zakładaniem i nabywaniem podmiotów gospodarczych, umowami, handlem, budowami, nieruchomościami, zatrudnianiem i oddelegowaniem pracowników. Oferuje doradztwo prawne i obsługę w języku niemieckim, angielskim i polskim. - <https://www.spielhofen.de>.



Bank Polski

Grupą kapitałową PKO Banku Polskiego, jedną z wiodących grup finansowych Europy Środkowo-Wschodniej. PKO konsekwentnie wspiera polskie przedsiębiorstwa prowadzące lub rozpoczynające działalność na rynkach międzynarodowych. Oddział korporacyjny PKO Bank Polski we Frankfurcie nad Menem działa od grudnia 2015 r. i pozycjonuje się jako bank pierwszego wyboru dla polskich przedsiębiorstw aktywnych w Niemczech.



HÖHER + KRAMP
Hörsing 120, 65345 Bad Homburg, tel. 069 65000-100
info@hoeher-kramp.de | www.hoeher-kramp.de | www.hoeher-kramp.de

Firmą Höher + Kramp - kancelaria radców podatkowych i prawników, koncentrująca się na kompleksowej, dostosowanej do potrzeb klienta obsłudze prawno-podatkowej firm rozpoczynających prowadzenie działalności gospodarczej w Niemczech.



BODENHEIMER HERZBERG
original perspectives legal

Kancelarią Prawną BODENHEIMER HERZBERG - wielojurysdykcyjnym zespołem praktyków doradzającym klientom prowadzącym działalność gospodarczą w Niemczech. Kancelaria zajmuje się sprawami handlowymi i gospodarczymi. Ma bogate doświadczenie w zakresie prawa i praktyki umów niemieckich oraz międzynarodowych. Prawnicy Bodenheimer Herzberg świadczą usługi doradztwa prawnego m.in. w języku polskim, niemieckim i angielskim.

